

Mirosław Adamczyk

UMOWY LEASINGOWE PRZEDMIOTEM AUDYTU WEWNĘTRZNEGO

Wprowadzenie

Wprowadzone w roku 2002 w ustawie o rachunkowości przepisy art. 3 ust. 4–6 dotyczące kwalifikowania umów leasingu jako operacyjnego bądź finansowego w zależności od spełniania przez nie określonych warunków, spowodowały pewne zamieszanie wśród służb księgowych jak i audytorów. Szczególne problemy budzi kwestia prawidłowego przekwalifikowania umów, które figurowały w latach poprzedzających rok badany w księgach jednostki jako leasing operacyjny, a z pierwszym dniem roku objętego badaniem powinny zostać zaprezentowane jako umowy leasingu finansowego. Wbrew pozorom skutki przekwalifikowania tych umów są na tyle istotne, z punktu widzenia przekazania w sprawozdaniu finansowym odbiorcom zewnętrznym jak i wewnętrznym rzetelnego i jasnego obrazu sytuacji finansowej i majątkowej jednostki, że problematyka ta nie powinna być bagatelizowana tak przez księgowych, jak i audytorów.

1. Regulacje prawne leasingu

Celem audytu wewnętrznego w zakresie spraw finansowych jest wyrażenie opinii o tym, czy prezentowane w sprawozdaniu finansowym historyczne informacje finansowe są zgodne z przyjętymi przez badaną jednostkę zasadami (polityką

rachunkowości) i przekazują rzetelny i jasny obraz jej sytuacji finansowej i majątkowej.

Dowodami badania są wszystkie informacje wykorzystywane przez audytora dla sformułowania opinii z badania. Audytor uzyskuje dowody poprzez wrywkowe badanie danych księgowych poprzez takie procedury jak: analiza, przegląd czy też uzgodnienie różnych informacji. Stosując różne procedury badawcze audytor może stwierdzić, czy dane wynikające z ksiąg rachunkowych są wewnętrznie spójne i zgodne ze sprawozdaniem finansowym. Same dane księgowe nie dostarczają jednak wystarczających dowodów badania, na których można by w pełni oprzeć opinie o sprawozdaniu finansowym. Audytor powinien uzyskać więc inne dowody badania, jak na przykład informacje uzyskane poprzez zapytania, obserwacje i inspekcje.

Jednym z trudniejszych zagadnień, które mogą pojawić się w toku badania jest problematyka prawidłowości ujęcia w księgach rachunkowych jednostki, i w jej sprawozdaniu finansowym umów leasingu.

Pojęcie umów leasingu w Kodeksie cywilnym¹ funkcjonuje od 9 grudnia 2000 r. Przez umowę leasingu finansujący zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego nabywcy na warunkach określonych w umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego. Umowa leasingu powinna być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności.

Przedmiotem leasingu mogą być środki trwałe (ruchomości, budynki, budowle, grunty) jak i wartości niematerialne i prawne. Wśród rodzajów leasingu wymienia się najczęściej leasing operacyjny i finansowy.

Leasing operacyjny to rodzaj leasingu, w którym przedmiot leasingu jest zaliczany do składników majątkowych leasingodawcy (inaczej: finansującego). Na nim też spoczywa obowiązek dokonywania odpisów amortyzacyjnych. Raty leasingowe, wraz z opłatą wstępną, stanowią koszt dla leasingobiorcy (inaczej: korzystającego) i jednocześnie przychód leasingodawcy. W przypadku leasingu operacyjnego leasingobiorca może mieć prawo wykupu przedmiotu leasingu po upływie okresu umowy leasingu. Cechą szczególną tego rodzaju umów jest zawieranie ich na okres krótszy niż normatywny okres amortyzacji.

¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (DzU nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Leasing finansowy to rodzaj leasingu, w którym nie cała rata leasingowa, lecz tylko jej część odsetkowa, stanowi koszt leasingobiorcy. W przypadku tej formy finansowania, przedmiot leasingu zalicza się do składników majątkowych leasingobiorcy, a zatem to leasingobiorca dokonuje odpisów amortyzacyjnych, które wraz z częścią odsetkową rat leasingowych zalicza do kosztów. Spłata odsetek jest przychodem leasingodawcy.

Najważniejszą kwestią podczas audytu umów leasingu jest zweryfikowanie prawidłowości zakwalifikowania danej umowy jako leasingu operacyjnego bądź finansowego. Sposób ujęcia skutków tych umów w księgach rachunkowych jednostki jest odmienny.

W ustawie o rachunkowości² umowy leasingu zostały unormowane w art. 3 ust. 4–6 (zapisy wprowadzone w 2002 r.). Przepis art. 3 ust. 4 ustawy o rachunkowości określa, iż jeśli dana umowa spełnia choć jeden z siedmiu określonych w tym przepisie warunków, powinna być przez korzystającego traktowana dla celów bilansowych jako leasing finansowy. W praktyce, w prawie wszystkich zawieranych w Polsce umowach leasingu, spełnione są warunki określone w punktach: 2, 3, 4, a dodatkowo mogą być jeszcze spełnione warunki 1, 5 i 7. Zgodnie z art. 3 ust. 6, jeżeli korzystający nie jest zobowiązany do badania i ogłaszania rocznego sprawozdania finansowego, to może na potrzeby bilansu oraz rachunku zysków i strat stosować zasady analogiczne, jak do rozliczenia podatkowego.

Art. 3 ust. 4–6 to właściwie jedyne przepisy ustawy o rachunkowości, które bezpośrednio odnoszą się do umów leasingu. Przyjęte w prawie bilansowym regulacje dotyczące kryteriów kwalifikujących umowy do tzw. leasingu operacyjnego lub finansowego, wskazują na sposób, w jaki przedmiot leasingu powinien zostać ujęty w księgach rachunkowych finansującego i korzystającego.

W ustawie o rachunkowości pozostał nieuregulowany sposób ujęcia w księgach rachunkowych skutków umowy o leasing finansowy, a w szczególności sposób rozliczania opłat. Rozwiązanie w tym przypadku daje art. 10 ust. 3, który wskazuje, że w sprawach nieregulowanych przepisami ustawy jednostka może stosować krajowe standardy rachunkowości wydane przez Komitet Standardów Rachunkowości, a w przypadku ich braku stosować Międzynarodowe Standardy Rachunkowości. Art. 10 ust. 3 odsyła do Krajowego Standardu Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem

² Ustawa z 29 września 1994 r. o rachunkowości (tj. DzU z 2002 r., nr 76, poz. 694 z późn. zm.).

i dzierżawa”, który wszedł w życie 11 marca 2008 r. (Dziennik Urzędowy Ministra Finansów nr 4, poz. 35).

Do czasu wydania polskiego standardu o leasingu, można było stosować rozwiązania ewidencyjne zawarte w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości Nr 17 Leasing. Obecnie sposób ujęcia umów leasingu w księgach rachunkowych i prezentacji w sprawozdaniu finansowym określa Krajowy Standard Rachunkowości nr 5 „Leasing, najem, dzierżawa”.

2. Leasing finansowy

Audytor badający sposób ewidencjonowania i rozliczania w księgach rachunkowych umów leasingu finansowego powinien ocenić następujące zagadnienia:

- a) wartość początkową środka trwałego,
- b) okres amortyzacji środka trwałego,
- c) podział opłaty podstawowej na część kapitałową i odsetkową,
- d) rozliczenie opłaty wstępnej i końcowej,
- e) prezentację skutków finansowych umów w sprawozdaniu finansowym.

Przy leasingu finansowym przedmiot leasingu wprowadza się do ksiąg jako składnik aktywów trwałych podlegających amortyzacji, najczęściej według wartości wskazanej w umowie, powiększonej o ewentualne bezpośrednie koszty zawarcia umowy, montażu, fundamentów, przystosowania i inne, a drugostronnie jako zobowiązanie finansowe.

Jeżeli umowa przewiduje, że korzystający uzyska tytuł własności przedmiotu leasingu, to składnik aktywów amortyzuje się przez okres jego ekonomicznej użyteczności, zgodnie z zasadami amortyzacji (metoda, stawka) stosowanymi przez korzystającego do podobnych własnych składników majątku. Jeśli umowa nie przewiduje, że uzyska on na moment zakończenia leasingu tytuł własności przedmiotu umowy, to dany składnik aktywów powinien zostać w całości zamortyzowany przez okres leasingu lub okres użytkowania, jeśli okres użytkowania byłby krótszy.

Jeśli umowa leasingu jest, zarówno dla celów podatkowych, jak i bilansowych, umową leasingu finansowego, to z reguły leasingodawca wyznacza leasingobiorcy podział opłaty podstawowej na część kapitałową i odsetkową. Jednak w sytuacji, gdy leasing jest podatkowo-operacyjny albo księgowo-finansowy, finansujący obciąża korzystającego opłatą podstawową w jednej kwocie. Leasingobiorca musi do-

konać podziału tej opłaty na część kapitałową i odsetkową, gdyż część odsetkowa jest dla niego kosztem finansowym, a część kapitałowa spłatą zobowiązania wobec leasingodawcy.

Jednostka ma prawo wyboru metody podziału opłaty podstawowej: wewnętrznej stopy zwrotu oraz metod uproszczonych – metody równomiernej i metody sumy numerów okresów. Najczęściej leasingobiorcy korzystają z metody równomiernej, która jest stosunkowo prosta. Przykład podziału opłaty leasingowej na część kapitałową i odsetkową według powyższej metody przedstawiono w przykładzie nr 1.

Przykład nr 1

- a) wartość opłat ogółem: 175 000,00 zł, w tym:
 - opłata wstępna: 20 000,00 zł,
 - 35 rat po 4 000,00 zł = 140 000,00 zł,
 - wartość wykupu: 15 000,00 zł,
- b) cena zakupu 150 000,00 zł,
- c) kwota odsetek wynosi: 175 000,00 zł – 150 000,00 zł = 25 000,00 zł,
- d) miesięcznie część odsetkowa wynosi: 25 000,00 zł: 35 rat = 714,2857 zł; przyjęto pierwszą część odsetkową 714,14 zł, pozostałe 714,29 zł,
- e) miesięcznie część kapitałowa: 4 000,00 zł – 714,29 zł = 3 285,71 zł.

Opłatę wstępną zalicza się w całości na poczet spłaty części kapitałowej. Nie dzieli się jej na część kapitałową i odsetkową. W przypadku nabycia przedmiotu leasingu za opłatę końcową, stanowi ona w całości część kapitałową i określa wartość zobowiązania z tytułu nabycia przedmiotu leasingu

Prezentacja w bilansie umowy leasingu finansowego przedstawia się następująco:

- przedmiot leasingu prezentowany jest w aktywach trwałych korzystającego w wartości netto (środek trwały lub wartość niematerialna),
- zobowiązania z tytułu umowy leasingu występują po stronie pasywów jako zobowiązania inne długo- i krótkoterminowe,
- we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego w pkt 7 przedstawiając politykę rachunkowości, jednostka ujawnia zasady stosowane do leasingu finansowego, a w szczególności metodę podziału opłat leasingowych na część kapitałową i odsetkową,

- w ust. 1 pkt 10 dodatkowych informacji i objaśnień występuje podział przyszłych zobowiązań z tytułu leasingu o okresie spłaty: do 1 roku, powyżej 1 roku do 3 lat, powyżej 3 do 5 lat i powyżej 5 lat.

Korzystający, sporządzając rachunek zysków i strat, prezentuje amortyzację przedmiotów leasingu oraz części odsetkowe od pożyczonego kapitału, zawarte w ratach leasingowych, jako inne koszty finansowe.

3. Leasing operacyjny

Odmierna jest prezentacja w księgach korzystającego z umów kwalifikowanych jako leasing operacyjny, stąd i czynności podejmowane w toku badania przez audytora są nastawione na inne zagadnienia. Korzystający w swych księgach rachunkowych zalicza podstawowe opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego do kosztów działalności operacyjnej, jako inne usługi obce bądź, do kosztów pozostałej działalności operacyjnej, kosztów zarządu lub kosztów sprzedaży, zależnie od celu użytkowania przedmiotu leasingu. Opłaty te ustala się metodą liniową, w jednakowej wysokości i zalicza równomiernie do kosztów poszczególnych okresów.

Opłata za zawarcie umowy i opłata wstępna są rozliczane jako czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów – chyba, że umowa jest tak skonstruowana, że nie ma opłaty za zawarcie umowy i opłaty wstępnej, a wszystko to jest ujęte w pierwszej racie leasingowej – wtedy opłat tych nie trzeba aktywować. W leasingu operacyjnym przeniesienie prawa własności, po zakończeniu okresu leasingu, następuje na podstawie oddzielnej umowy kupna/sprzedaży. Prezentacja umowy leasingu operacyjnego w sprawozdaniu finansowym jest oczywiście inna niż leasingu finansowego. Przedmiot leasingu nie jest prezentowany w bilansie, ale jest wykazywany w ewidencji pozabilansowej na koncie „Środki trwale w leasingu”.

We wprowadzeniu do sprawozdania finansowego w pkt 7, przedstawiając politykę rachunkowości, jednostka ujawnia zasady stosowane do leasingu operacyjnego, czyli określa, że korzysta z art. 3 ust. 6 ustawy o rachunkowości.

Środki trwale w leasingu ujęte w ewidencji pozabilansowej ujmuje się w dodatkowych informacjach i objaśnieniach w pozycji ust. 1 pkt 3: „wartość nieamortyzowanych lub nieumarzanych przez jednostkę środków trwałych, używanych na podstawie m.in. umów leasingu” oraz w ust. 9 (inne informacje wpływające w sposób istotny na ocenę sytuacji majątkowej, finansowej oraz wynik finansowy jednostki)

jako przyszłe opłaty leasingowe w podziale: do jednego roku, powyżej jednego roku do pięciu lat, powyżej pięciu lat.

W rachunku zysków i strat łączne opłaty leasingowe stanowią koszty danego okresu.

4. Zadania audytowe w zakresie leasingu

Niezwykle istotne jest, aby audytor dokonał gruntownej analizy czy jednostka prawidłowo zakwalifikowała i rozliczyła daną umowę leasingu pod kątem podatkowym.

W ustawach o podatku dochodowym umowy leasingu zostały unormowane w sposób identyczny:

- b) w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych w rozdziale 4a: art. 17 a do 17l,
- c) w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych w rozdziale 4a: art. 23 a do 23l.

Art. 17b i odpowiednio 23b określają warunki, które muszą być spełnione by umowa była dla celów podatkowych traktowana jako leasing operacyjny, a art. 17f i 23f – warunki, które muszą być spełnione, by umowa była dla celów podatkowych leasingiem finansowym. Art. 17i i 23i dotyczą leasingu gruntów.

Baczną uwagę podczas audytu należy zwrócić na koszty eksploatacji samochodów osobowych – brak ewidencji przebiegu pojazdu – art. 16 ust. 1 pkt 51 (ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych) i art. 23 ust. 1 pkt 46 (ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych) skutkuje tym, że nie stanowią kosztów uzyskania przychodów wydatki z tytułu używania samochodów osobowych niestanowiących składników majątkowych podatnika. W przypadku posiadania ewidencji przebiegu kosztem takim nie są wyłącznie wydatki w części przekraczającej kwoty wynikające z ewidencji przebiegu pojazdu. Ust. 3b (w obu ustawach) tego artykułu określa jednak, że nie dotyczy to samochodów osobowych używanych na podstawie umów leasingu.

Zasady amortyzacji składników majątkowych w leasingu dla celów podatkowych są takie same jak dla własnych środków trwałych. Określają to przepisy art. 16l ust. 4 do 6 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i art. 22l ust. 4 do 6 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W związku z tym, audytor powinien sprawdzić czy odpisy amortyzacyjne w części ustalonej od wartości samochodu osobowego w leasingu finansowym, przewyższającej równowartość 20 000 EUR, nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Ograniczenie wysokości odpisów amortyzacyjnych stanowiących koszty uzyskania przychodów określają: art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i art. 23 ust. 1 pkt 4 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

W ustawie o podatku od towarów i usług art. 7 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 9 określają, iż leasing finansowy jest traktowany jako dostawa towarów, a obowiązek podatkowy powstaje na zasadach ogólnych z chwilą wystawienia faktury, nie później niż w 7 dniu od dnia wydania towaru. Leasing operacyjny jest świadczeniem usług, na podstawie art. 8 ust. 1 tejże ustawy, a obowiązek podatkowy, zgodnie z art. 19 ust. 13 pkt 4, powstaje z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty, nie później jednak niż z upływem terminu płatności określonego w umowie lub na fakturze. Odliczenie podatku VAT przysługuje jednak na ogólnych zasadach – w miesiącu lub kwartale otrzymania faktury. Wprawdzie art. 86 ust. 12 wyjaśnia, że prawo do obniżenia kwoty podatku należnego powstaje z chwilą nabycia prawa do rozporządzania towarem jako właściciel, albo z chwilą wykonania usługi, ale według ust. 12a, przepisu ust. 12 nie stosuje się do przypadków, gdy faktura dokumentuje czynności m.in. leasingu.

Specyficzne przepisy obowiązują w zakresie podatku VAT dla leasingu samochodów osobowych. Zgodnie z art. 86 ust. 7 ustawy o VAT kwotę podatku naliczonego stanowi 60% podatku naliczonego od czynszu (raty) lub innych płatności wynikających z zawartej umowy, udokumentowanych fakturą. Suma kwot w całym okresie użytkowania samochodów i pojazdów, dotycząca jednego samochodu lub pojazdu nie może jednak przekroczyć kwoty 6 000,00 zł. Dla celów podatkowych VAT nieodliczony stanowi koszt uzyskania przychodów, a w księgach rachunkowych przy leasingu finansowym dla celów bilansowych, kwota podatku naliczonego niepodlegającego odliczeniu w części dotyczącej wartości środka trwałego (części kapitałowej) zwiększa wartość początkową środka trwałego, natomiast w części dotyczącej części odsetkowej odnoszona jest w koszty finansowe.

Z doświadczeń biegłego rewidenta badającego sprawozdania finansowe jednostek wynika, że głównym problemem, występującym podczas badania, pozostaje błędne ewidencjonowanie w księgach rachunkowych i wykazanie w sprawozdaniu finansowym umów, które dla celów podatkowych są umowami leasingu operacyj-

nego, natomiast dla celów bilansowych, w większości przypadków stanowią umowy leasingu finansowego i jako takie umowy, ze wszystkimi tego konsekwencjami, powinny być prezentowane przez jednostkę. Bardzo często służby księgowe stosują niedopuszczalne uproszczenia w postaci ujmowania umów leasingu – podatkowo-operacyjnego, również jako operacyjnego dla celów bilansowych, mimo iż przytoczony art. 3 ust. 4 ustawy o rachunkowości, nakazuje podmiotom podlegającym obowiązkowemu badaniu, by ujmowały w swych księgach takie umowy, jako leasing finansowy. Umowy błędnie rozliczane w latach poprzednich należy przekwalifikować na umowy leasingu finansowego na pierwszy dzień roku obrotowego, za który ich sprawozdanie finansowe po raz pierwszy będzie podlegało obowiązkowemu badaniu.

W przypadku błędnej klasyfikacji umowy, audytor ma obowiązek wskazać służbom księgowym jednostki ten błąd i zażądać przekwalifikowania wszystkich błędnych umów, by sprawozdanie finansowe jednostki za rok podlegający audytowi przedstawiało rzetelny i prawdziwy obraz sytuacji finansowej i majątkowej podmiotu badanego.

Przekwalifikowanie danej umowy leasingu operacyjnego na leasing finansowy nie jest konieczne wyłącznie wówczas, gdy z uwagi na bliską datę zakończenia umowy, wartość wprowadzonych korekt w księgach, a więc i w sprawozdaniu finansowym jednostki, nie byłaby istotna, biorąc pod uwagę ustalone w toku badania przez audytora poziomy istotności cząstkowych poszczególnych pozycji sprawozdania finansowego, z punktu widzenia rzetelnego przedstawienia sytuacji majątkowej i finansowej oraz wyniku finansowego jednostki.

Przekwalifikowanie umowy leasingu – podatkowo-operacyjnego, która dla celów bilansowych winna być ujęta w księgach jednostki jako umowa leasingu finansowego, przedstawia przykład nr 2.

Przykład nr 2

Założenia:

1. Ogólne założenia: Jednostka zawarła w sierpniu 2007 roku umowę leasingu maszyny do produkcji. Dla celów podatkowych umowa ma charakter leasingu operacyjnego. Korzystając z treści art. 3 ust. 6 ustawy o rachunkowości (sprawozdanie finansowe jednostki nie podlegało obowiązkowemu badaniu), w la-

- tach 2007–2008 również dla celów bilansowych umowa była traktowana jako leasing operacyjny. W związku z tym, że sprawozdanie finansowe jednostki będzie podlegało obowiązkowemu badaniu za 2009 rok, z dniem 01.01.2009 roku jednostka była obowiązana do zmiany kwalifikacji umowy leasingu dla celów bilansowych.
2. Warunki umowy (dla uproszczenia w wartościach pominięto podatek VAT podlegający odliczeniu):
 - b) cena zakupu maszyny produkcyjnej: 150 000,00 zł,
 - c) okres trwania umowy leasingu: 36 miesięcy,
 - d) opłata wstępna uiszczona jednorazowo w momencie zawarcia umowy: 20 000 zł,
 - e) miesięczny czynsz leasingowy płatny w 35 ratach: 4 000,00 zł,
 - f) prawo do nabycia przedmiotu leasingu w 36 miesiącu za cenę: 15 000,00 zł.
 3. Realizacja umowy do końca 2008 roku – jednostka zarachowała w koszty bilansowe:
 - a) 17 rat leasingowych na łączną kwotę $(4\ 000,00 \times 17) = 68\ 000,00$ zł,
 - b) opłatę wstępną w kwocie $(20\ 000,00 : 36 \times 17) = 9\ 444,00$ zł.
 4. Zgodnie z ZPK odpis amortyzacyjny od wartości początkowej środków trwałych jednostka dokonuje począwszy od początku miesiąca następującego po miesiącu, w którym środki trwałe oddano do użytkowania.
 5. Na dzień 01.01.2009 r. ustalono, iż okres ekonomicznej użyteczności maszyny produkcyjnej w leasingu wynosił 7 lat i przyjęto stawkę amortyzacyjną 14%.
 6. Jednostka ewidencjonuje koszty tylko w zespole 4.

Rozwiązanie:

1. Wartość początkowa środka trwałego: 150 000,00 zł,
2. Dotychczasowe umorzenie (09/2007 – 12/2008): $150\ 000,00 \text{ zł} \times 14\% = 21\ 000 \text{ zł}$:
 $12 \text{ m-cy} = 1\ 750,00 \text{ zł} \times 16 \text{ m-cy} = 28\ 000,00 \text{ zł}$,
3. Podział opłaty leasingowej na część kapitałową i odsetkową – metoda liniowa równomierna:
 - a) wartość opłat ogółem: 175 000,00 zł, w tym:

- opłata wstępna: 20 000,00 zł,
 - 35 rat po 4.000,00 = 140 000,00 zł,
 - wartość wykupu: 15 000,00 zł,
 - b) kwota odsetek wynosi: $175\ 000,00\ \text{zł} - 150\ 000,00\ \text{zł} = 25\ 000,00\ \text{zł}$,
 - c) miesięcznie część odsetkowa wynosi: $25\ 000,00\ \text{zł} : 35\ \text{rat} = 714,2857\ \text{zł}$;
przyjęto pierwszą część odsetkową 714,14 zł, pozostałe 714,29 zł,
 - d) opłata wstępna i końcowa stanowią w całości spłatę części kapitałowej,
 - e) na dzień 01.01.2009 r. pozostało do spłaty: $18\ \text{rat} \times 4\ 000,00\ \text{zł} + \text{wartość wykupu } 15\ 000,00\ \text{zł} = 87\ 000,00\ \text{zł}$, w tym:
 - część kapitałowa: $3\ 285,71\ \text{zł} \times 18\ \text{rat} + 15\ 000,00\ \text{zł} = 74\ 142,78\ \text{zł}$,
 - część odsetkowa: $714,29\ \text{zł} \times 18\ \text{rat} = 12\ 857,22\ \text{zł}$.
4. Dekretacja (zapisy w księgach stycznia 2009 r.):
- A. Wprowadzenie środka trwałego do ewidencji bilansowej:
- a) wartość początkowa środka trwałego: 50 000,00
 - Wn konto „Środki trwałe”
(analityka: Środek trwały w leasingu),
 - b) dotychczasowe umorzenie:
 - Ma konto „Odpisy umorzeniowe środków trwałych” 28 000,00
 - c) rozrachunki z finansującym z tytułu przedmiotu umowy 74 142,78
(część kapitałowa pozostała do spłaty):
 - Ma konto „Rozrachunki z tytułu przedmiotu leasingu”
 - d) wyksięgowanie pozostałej do rozliczenia opłaty wstępnej: 10 555,56
 $20\ 000,00\ \text{zł} - (20\ 000,00\ \text{zł} : 36 \times 17 = 9444,44\ \text{zł}) = 10\ 555,56\ \text{zł}$
 - Ma konto „Rozliczenia międzyokresowe kosztów”
(analityka: Opłata wstępna z tytułu umowy leasingu)
 - e) korekta wyniku finansowego – różnica między sumą zapisów po stronie Wn i Ma powyższych kwot: $[(150\ 000,00\ \text{zł} - (28\ 000,00\ \text{zł} + 74\ 142,78\ \text{zł} + 10\ 555,56\ \text{zł}))] = 37\ 301,66\ \text{zł}$
 - Ma konto „Rozliczenie wyniku finansowego” (zysk)
 - f) sprawdzenie korekty wyniku finansowego”
 - było w kosztach 2007–2008: 77 444,44
 - raty leasingowe: $17 \times 4\ 000,00\ \text{zł} = 68\ 000,00$
 - opłata wstępna: 9 444,44 zł

– winno być w kosztach 2007–2008:	40 142,78
– amortyzacja: 28 000,00 zł	
– koszty finansowe: $[714,14 \text{ zł} + (714,29 \text{ zł} \times 16)] = 12.142,78 \text{ zł}$	
– różnica: $77\,444,44 \text{ zł} - 40\,142,78 \text{ zł} = 37\,301,66 \text{ zł}$	
B. PK – odpis amortyzacyjny za styczeń 2009:	1 750,00
– Wn konto „Koszty wg rodzajów – amortyzacja”	
– Ma konto „Odpisy umorzeniowe środków trwałych”	
C. Rozliczenie raty leasingowej za styczeń 2009:	
– Ma konto „Rozrachunki z finansującym – bieżące”	4 000,00
– Wn konto „Rozrachunki z tytułu przedmiotu leasingu”	3 258,71
– Wn konto „Koszty finansowe”	714,29
(zapisy z pominięciem konta: „Rozliczenie opłat leasingowych”).	

Uwagi końcowe

Problematyka umów leasingowych w księgach rachunkowych i sprawozdaniu finansowym jednostki nie jest zagadnieniem łatwym. Dlatego audytor, przeprowadzając czynności rewizyjne w zakresie tych zagadnień, powinien być odpowiednio przygotowany i mieć świadomość istniejących zagrożeń. W wielu działaniach i dokumentowaniu przeprowadzonego audytu umów leasingu, w tym w szczególności wskazanych powyżej zagadnień z tym związanych, audytor powinien kierować się także tzw. osądem zawodowym, doświadczeniem i intuicją. Decydujące znaczenie powinien mieć zawodowy sceptycyzm, który oznacza dociekliwość i krytycyzm przy ocenie dowodów badania.

Literatura

- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (DzU nr 16, poz. 93 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (DzU z 2002 r., nr 76, poz. 694 z późn. zm.).

LEASE CONTRACTS UNDER INTERNAL AUDIT

Summary

The article discusses the topic of internal auditing in the context of lease contracts. In the article, special attention is drawn to the question of reclassifying those contracts which have previously been classified for tax purposes as operating lease contracts while being considered finance lease contracts by law. To illustrate the complexity of the matter, the article provides example figures, which can serve as valuable guidelines for auditors and accountants alike.

Translated by Marek Gutowski

